

**Централізована бібліотечна система для дітей м. Львова
Відділ інновацій, маркетингу та перспективних технологій**

Дайджест-порадник

**“Netuket,
або правила поведінки в Інтернеті”**
(з циклу “Бібліографічний брендбук”)

Львів-2011

Шановні нетизяни !

Якщо Ви бажаєте дотримуватись правил етикету не тільки в реальному житті, а й в Інтернеті, тоді цей дайджест-порадник саме для Вас. У ньому Ви знайдете основні заповіді мережевої моралі та правила етикету під час спілкуванні електронною поштою.

Усе в житті еволюціонує, трансформується, розвивається, рухається... Не залишилась поза увагою цієї аксіоми і всесвітня мережа Інтернет. Згадаємо, чим був для нас Інтернет вчора – для більшості, засобом поширення інформації. Що таке Інтернет сьогодні? Це електронна комерція, де належне місце посідає електронна торгівля, це IP-телефонія, потужні пошукові системи, електронна преса, дистанційні освітні ресурси, різноманітні мережеві розваги. Іншими словами, сучасний Інтернет – це робота, освіта, самоосвіта і дозвілля.

Так склалося, що на сьогоднішній день у суспільстві діють дві основні діалектично пов'язані тенденції розвитку – одна з них полягає у єдності, цілісності людства, а інша у створенні нових

можливостей для всебічного розвитку індивідуальності, індивідуалізації особистості. Ці тенденції теж певною мірою вплинули на еволюцію ресурсів та послуг Інтернету. Мережа акцентує увагу на особистості, її потребах, інтересах. Враховуючи усе

вищесказане, сьогодні ми повинні розглядати Інтернет ще й як особливе віртуальне середовище людських взаємин. Зміни торкнулися не лише ресурсів і послуг Мережі, а й її „віртуальних мешканців”. Контингент Інтернету за останні роки урізноманітнився, активні його учасники – молодь, юнацтво, діти. Станом на лютий 2011 року українська аудиторія виросла майже на третину або на 3,6 млн. користувачів. За результатами дослідження 9,2 млн. українців використовують Інтернет практично щодня. В основному 75% користувачів заходять у Мережу, використовуючи стаціонарний домашній комп'ютер, 19% використовують домашній ноутбук, 15% користувачів заходять в Інтернет з робочого стаціонарного комп'ютера, 11% – за допомогою мобільного телефону або смартфона. Крім того, 4% використовують комп'ютер для підключення до Мережі в гостях, 3% заходить через робочий ноутбук, 1% – через комп'ютер за місцем навчання. Найчастіше в Інтернет заходять чоловіки (54%). Найактивніші користувачі –

українці у віці від 15 до 30 років (58%). Рідше Інтернетом користуються люди за 46 років (13%). Найбільше Інтернет-користувачів на Сході й у Центрі України (по 33%), на Заході – 18% користувачів, на Півдні – 16%.

У віртуальному світі на користувачів чекає безліч можливостей для розвитку, самореалізації, освіти, відпочинку, за умови раціонального використання невпинно зростаючого потенціалу Інтернету. Та окрім великих плюсів мережеве суспільство має свої мінуси – фінансові шахраї, хакери, різного роду дезінформатори, тенета спокус (комп'ютерні ігри тощо). Трапляються випадки, коли, навіть, дорослим людям з розвиненим критичним мисленням важко уникнути небезпеки у віртуальній спільноті. А як бути юному користувачеві з його природньою цікавістю, наївністю, романтичністю, жагою пригод, потягом до незвіданого... Традиційно, найкращий спосіб захисту у цьому випадку – знання як технічних, так і етичних норм мережі, небезпек, що можуть спіткати, способів уникнення небажаних проблем. Де цьому навчають? Деякі ази можна отримати в освітніх закладах, але ця інформація буде стосуватися переважно тієї сфери Мережі, що має відношення до навчальної діяльності. На Інтернет-кафе сподіватися не доводиться, вони лише надають технічний доступ до Мережі. Ще якусь часточку знань юні користувачі можуть отримати з власного життєвого досвіду, шляхом спроб і помилок, що не завжди безпечно. Щось можуть підказати „старожили” Інтернету.

Надійним помічником у віртуальному середовищі може бути бібліотечний заклад, що працює з молоддю, юнацтвом, дітьми. Адже сучасна бібліотека – це інформаційно-комунікативний, соціальний, культурний, виховний центр. На сьогодні у бібліотечних Інтернет-центрах, де налагоджено технічні аспекти роботи, потрібно звернути більше уваги на особистість користувача Мережі.

Чим відрізняється Інтернет-центр у бібліотеці від звичайного Інтернет-кафе? В першу чергу тим, що там з відвідувачами працює фахівець-консультант, який має можливість індивідуальної роботи з кожним користувачем, в процесі чого можна з'ясувати рівень

інформаційної культури відвідувача, його потреби, інтереси і виходячи звідси поступово надавати йому необхідні відомості, а для цього консультант повинен мати високий рівень власної мережевої компетентності, потрібно постійно працювати над собою і збагачувати свій досвід.

Першочергово, консультант самостійно або посередництвом задалегідь підготовлених матеріалів повинен пояснити ази безпечних віртуальних стосунків, щоб новачок впевнено, вільно пройшов процес соціалізації у віртуальному суспільстві і мав змогу користуватися усіма його корисними благами. Безпека юного мешканця Мережі – перше і найважливіше з того, що має забезпечити Інтернет-центр у бібліотеці.

У Державній бібліотеці України для юнацтва був випадок, коли зник один з постійних відвідувачів Інтернет-центру і мати звернулася до консультантів з проханням про допомогу. Завдяки тому, що консультант знав адресу улюбленого форуму юнака, вдалося дізнатися про його місце перебування. А якось відвідувачка Інтернет-центру цієї ж бібліотеки звернулася за порадою через невдалий жарт однокласників, які скориставшись можливостями графічного редактора, жорстоко пожартували над однокласницею, створивши сайт зі спотвореними фото дівчини та розповсюджуючи посилання на цей ресурс серед однолітків. Або ж трапляється таке, що новенькі відвідувачі Інтернет-центру забувають виходити зі своїх сторінок на таких сайтах, як „Однокласники” чи „В контакті”, а інші відвідувачі вільно без перешкод не навмисне, звичайно ж, потрапляють на ці сторінки. Добре, якщо вони толерантні і вчиняють належним чином, просто закривають сторінку. Але треба брати до уваги й те, що не всім близькі закони моралі. Особлива небезпека полягає в тому, що на подібних ресурсах людина не використовує нік (мережевий псевдонім), а виступає від себе особисто – у віртуальному світі зберігається її особиста реальна інформація (прізвище, ім'я, відомості про народження, місце проживання, телефони тощо). Якщо така інформація потрапить до лихих рук, може статися біда. Відомі випадки, коли шахраї отримавши особисті відомості людини, телефонують і вимагають гроші, скажімо, говорячи

дитині, що батьки потрапили до лікарні і терміново потрібні гроші на лікування. Попередити небезпеку можна вчасно інформуючи користувачів Мережі, проводячи з ними відповідну виховну роботу. На „території” Інтернету, як і в будь-якій сфері людських відносин, панують свої правила поведінки, існують певні традиції, своєрідна культура спілкування, що має власну назву – нетикет (netiquete), мережевий етикет. Поняття з'явилося у середині 80-х років минулого століття. Правила мережевого етикету (нетикету) вперше були сформульовані Вірджинією Ші у книзі “Нетикет”. Вони направлені на створення такого стилю роботи, коли один користувач Інтернету створює іншому якомога менше незручностей. Правила мережевого етикету не закріплені ніякими нормативними актами. За порушення нетикету не передбачено ніякої відповідальності, окрім суспільного осуду. Хіба що пильний модератор може “випроводити” дуже “буйного” учасника з форуму або з чату за порушення правил. Нетикет охороняє і принцип анонімності: кожен вільний розповідати про себе самого, але розголошувати особисті дані (ім'я, прізвище, місце проживання або роботи, соціальний статус і ін.) інших користувачів, що діють в мережі під ніком, не прийнято.

В цілому положення нетикету можна поділити на три категорії:

- психологічні, емоційні (звертання: “Ти”, “Ви”, використання смайликів і їх кількість, підтримка новачків чи їх ігнорування тощо);
- технічні (використання стрічок певної довжини, обмеження на розмір листів, їх підписи, допустимість написання у верхньому регістрі, допустимість форматування (виділення курсивом, кольором тощо);
- адміністративні (правила назв (заголовків) тем, правила цитування, допустимість реклами, допустимість флейму, необхідність притримуватися тематики співтовариства). Люди, які звикли до певного товариства, можуть ненароком порушувати правила іншого. Тому практично у всіх інтернет-товариствах вимагають ознайомитися з правилами і висловити свою формальну

згоду на їх дотримання. Крім того, зазвичай рекомендують перед тим, як писати повідомлення до товариства спочатку прочитати існуючі топіки, відчути їх дух і атмосферу. Найчастіше під порушенням нетикету розуміють образи та перехід на особистості, зловмисний відступ від теми (оффтопик), рекламу, саморекламу у недоцільних для цього місцях. Також цілком припустимо, що порушенням нетикету можуть виявитися наклеп та інша зловмисна дезінформація чи плагіат.

Для уникнення помилок в мережі необхідно знати деякі поняття:

Бан (анг. ban – забороняти, оголошувати поза законом) – один з прийнятих в Інтернеті способів контролю за діями користувачів. Як правило, бан полягає в позбавленні або обмеженні будь-яких прав користувача (на створення або відсилення нових повідомлень або створення нових тем на веб-форумі, на відправлення повідомлень у чаті, на коментування в блогах та ін.).

Оверквотинг (від. англ. overquoting) – надмірне цитування на форумі. Коли користувач відповідаючи на лист спочатку цитує лист, а потім дає відповідь. Це робиться для того, щоб решта присутніх зрозуміли, що власне коментується. Найпоширенішою помилкою є надмірне цитування. Для того, щоб була зрозуміла думка необов'язково цитувати весь початковий лист. Досить процитувати тільки ту частину, яка необхідна для розуміння відповіді. Але нерідко буває так, що користувач цитує величезний лист тільки для того, щоб написати “Згоден” або “Підпишуся під кожним словом”.

Офтопик (від англ. oftopic – поза темою) – будь-яке повідомлення, що виходить за рамки теми спілкування. Зустрічається, коли учасники інтернет-співтовариства починають спілкуватися на другорядні теми

Офтопіком можна вважати:

- запис на веб-форумі, що не відповідає або загальному спрямуванню форуму, або тій темі, в рамках якої запис зроблено;
- лист в поштовій розсилці, що не відповідає темі розсилки;
- запис в гостьовій книзі, що не відповідає тематиці веб-сайта, на якому розміщена гостьова книга;
- репліка в чаті, що не відповідає заявленій темі (топіку) діалогів чату.

Офтопiк є порушенням мережевого етикету.

Спам (анг. spam) – повідомлення надіслані невідомими людьми або організаціями. Найчастіше термін спам вживається в значенні “поштовий спам”. Як правило, спам – це масове розсилання на велику кількість адрес, що містить рекламу або комерційні пропозиції. Передусім термін “спам” стосується рекламних електронних листів. Термін спам почав вживатися з 1993 року, коли рекламні компанії стали публікувати в групах новин Usenet, дискусійних листах, гостьових книгах повідомлення, що не стосується заданої тематики, або повідомлення, які є рекламою.

Топік (від англ. topic - тема) – тема, предмет обговорення на форумі чи блозі.

Тролінг (від англ. trolling) – розміщення в Інтернеті (на форумах, в групах новин Usenet) провокаційних повідомлень з метою викликати флейм, конфлікти між учасниками, образи, марнослів'я. Людина, яка розміщує брутальні повідомлення в Інтернеті, перешкоджає обговоренню або ображає його учасників називають тролем. Найхарактернішою рисою тролінгу – привернути увагу до власної персони. Троль хоче відчутти свою значущість і популярність, справити незабутнє враження, і для цього застосовує будь-які засоби.

Тролінг є грубим порушенням мережевого етикету.

Флейм (від англ. flame – вогонь) – це процес, який іноді виникає при спілкуванні в Інтернеті, “словесна війна”. Це зненацька виникле бурхливе обговорення, у процесі якого учасники звичайно забувають про первісну тему, переходять на особистості й не можуть зупинитися. Звичайно, флейми виникають спонтанно, розвиваються дуже швидко й закінчуються лише при втручанні модератора або коли всі учасники вже втомлені. Це той самий вид суперечки, у якій істина не народжується – після закінчення флейму всі учасники почувають себе незручно і ніякого конструктивного результату флейм не дає. Якщо користувач мережі став мимовільним учасником флейму, найбільш розумна поведінка в такій ситуації – один раз максимально чітко, конструктивно й доброзичливо виразити свою позицію, і більше в дискусію не вступати.

Причини флейму:

- дружні глузування, невдалі і двозначні жарти, натяки тощо;
- різкі висловлювання на адресу “сторонніх об’єктів” (ігор, корпорацій, спортивних команд, програм, фільмів, артистів);
- неаргументована критика чи насмішка;
- деякі полемічні прийоми (наприклад, шляхом доведення до абсурду правильно вираженої думки співрозмовника за допомогою понять);
- зверхні вирази, викликані помилковим визначенням віку або кваліфікації співрозмовника.
- кидання виклика співрозмовнику;
- різні погляди на політичні та історичні події;
- дебати, полеміка, демагогія, з використанням образливих висловлювань, що не стосуються початкової теми.

Флуд (від англ. flood – повінь, потоп) – це повідомлення в інтернет-форумах, великі за обсягом й не наповнені ніякою корисною інформацією. Крім того, на форумах флудом називають будь-яке повідомлення, яке не стосується теми форуму (офтопик). Особа, яка поширює флуд називається флудером.

Флуд поширюється як знічев’я, так і з метою тролінгу, наприклад, з бажання комусь дошкулити. Мережевий етикет

засуджує флуд і флейм, тому, що вони роблять важким спілкування, взаємодопомогу та обмін інформацією. У багатьох інтернет-форумах створюються спеціальні окремі розділи і теми “для флуду” (на деяких форумах їх з гумором називають галявина флудера), щоб флудери не поширювали свою діяльність на інші розділи і теми.

Серед основних заповідей мережевої моралі, які має знати кожен член мережевого суспільства, фахівці виділяють наступні:

1. Пам'ятайте, що Ви спілкуєтесь з людиною.

Не робіть іншим того, чого не хочете отримати від них взамін. Поставте себе на місце людини, з якою розмовляєте. Відстоюйте свою точку зору, але не ображайте тих, хто навколо вас. Мережа знайомить людей, які, можливо, ніколи б не зустрілися у реальному житті. Часто люди зловживають тим, що співрозмовник не може їх бачити і дозволяють собі речі, яких би ніколи не дозволили в реальному житті. Звичайно, можна використовувати Мережу для більш вільного самовираження, однак, не варто забувати головного принципу етикету: усюди в Мережі знаходяться люди і перед тим, як написати щось образливе, варто подумати, чи зміг би я сказати це в реальному житті. Не варто забувати і той факт, що слова в віртуальному просторі фіксуються.

2. Дотримуйтеся тих же правил поведінки, що і в реальному житті.

Не зважаючи на те, що це віртуальний світ, не робіть нічого такого, чого б Ви не зробили в реальному житті, де вже на підсвідомому рівні дотримуетесь законів. Але оскільки, у мережевому суспільстві складно знайти та покарати порушників, тому люди поведуться не належним чином, виправдовуючи себе тим, що мережа – це “зовсім не те, що в житті”. Стандарти поведінки можуть відрізнятись у різних точках мережевого

простору, однак вони не менш м'які, ніж в реальному житті. Краще дотримуватися закону як в реальному, так і у віртуальному житті.

3. Зберігайте обличчя.

Користуючись перевагами анонімності – інші можуть не бачити кольору Ваших очей, шкіри, волосся – пам'ятайте, що враження про Вас складатимуть з Ваших висловлювань. Не зайвим буде згадати граматику, осмислити семантичне наповнення висловлювань. Коли хочеться сказати щось, на зразок “мені здається...”, “я чув, що...”, запитайте себе – а чи не перевірити цю інформацію ще раз на випадок достовірності фактів. Недостовірна інформація здатна викликати бурхливий шквал емоцій в Мережі. Не ображайте інших. Будьте терплячі і ввічливі. Не використовуйте ненормативну лексику. Не йдіть на конфлікт заради самого конфлікту.

4. Допмагайте іншим там, де Ви спроможні це зробити.

У Мережі дуже ефективно ставити запитання, адже їх переглядає багато людей. Навіть, якщо кваліфіковану відповідь дадуть кілька нетизян, загальний об'єм знань в Мережі збільшиться. Обмін досвідом – захоплива справа у Мережі. Це давня традиція, адже Інтернет виріс з бажання вчених обмінюватися досвідом.

5. Не втручайтесь у конфлікти і не допускайте їх.

Флейми – це емоційні висловлювання, висловлені часто без врахування думки інших. Це повідомлення, де такт – не найголовніше, а головна мета – викликати реакцію користувачів: “Ну, давай, скажи, що ти насправді про це думаєш?”.

Чи забороняє Інтернет флейми? Не зовсім. Флейми – теж стара традиція Мережі (а етикет не проти традицій). Флейми можуть нести задоволення як авторам, так і читачам. Але етикет проти флеймів, що переростають у війни – серії злісних повідомлень, якими обмінюються два чи три учасники дискусії. Такі “війни” можуть буквально захопити конференцію і

зруйнувати дружню атмосферу. Це несправедливо у відношенні до інших читачів конференції.

6. Не зловживайте своїми можливостями. Поважайте право на приватну переписку.

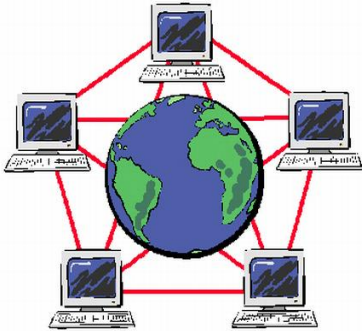
Деякі нетизяни відчують себе професіоналами. Це як аси в кожній мережевій грі, експерти в кожному офісі, системні адміністратори у кожній системі. Наділені більшими знаннями чи повноваженнями ці люди автоматично отримують переваги. Однак, це не означає, що вони можуть ними користуватися. Наприклад, системні адміністратори не повинні читати приватні поштові повідомлення.

7. Навчіться вибачати іншим їхні помилки.

Коли хтось припускається помилки – будь це помилка в слові, необережний флейм, безглузде запитання або невиправдано довга відповідь, поставтеся до цього поблажливо. Навіть, якщо дуже хочеться відповісти, поміркуюйте двічі. Якщо у вас гарні манери, це не значить, що Ви маєте викладати ці манери іншим. Якщо ж Ви вирішили звернути увагу користувача на його помилку, зробіть це коректно в приватному листі.

8. Поважайте час і можливості інших, бо не всі користувачі мережі Інтернет мають у своєму розпорядженні високошвидкісні канали передачі даних. Коли Ви надсилаєте електронний лист чи повідомлення у конференції, Ви фактично претендуєте на чийсь час. І тільки Ви відповідальні за те, щоб адресат не витратив час даремно.

9. Оформляйте інформацію для її зручного сприймання. Потрібно так оформляти свою інформацію, що те, чим ти хочеш поділитись можна було легко прочитати. Формувати так заголовки і текст, щоб усього було вміру, і не перенасичено (виділений курсивом, жирним, колір фону, використання верхнього регістру).

Майже кожен користувач Інтернету, як правило, починає взаємодію з мережевим середовищем зі створення своєї поштової скриньки. Електронна пошта – зручний спосіб швидкого та ефективного спілкування. Він, очевидно, ніяк не схожий на написання довгих документів, але водночас це і не телефонна розмова чи бесіда з людиною, що знаходиться

поруч з Вами. Електронна пошта позбавлена надзвичайно важливих елементів спілкування – виразу обличчя, жестів, поз, тону та інтонації голосу. Під час спілкування електронною поштою діють певні негласні правила поведінки, так само як і при особистому спілкуванні. Ці правила називають “поштовий етикет” або правила поведінки в мережі.

Більшість правил етикету користувачів електронною поштою подібні до загальноприйнятих у діловому світі при звичайному листуванні.

Правила вхідної та вихідної кореспонденції:

- адреса Вашої електронної пошти (e-mail) повинна відображати Вашу посаду та коло занять;
- якщо до комп’ютера мають доступ декілька осіб, треба налагодити систему паролів та ідентифікації користувача;
- оскільки рівень таємничості електронної пошти низький, у своїй кореспонденції ніколи не вміщуйте конфіденційну інформацію – Ви можете зашкодити собі та колегам;
- використовуйте зручний для читання формат та шрифт (друкуйте в інтервалі “один”; між абзацами робіть інтервал “два”);
- використовуйте адекватне, відповідне звертання до особи, якій направляєте лист;
- пишіть коротко, чітко і зрозуміло;

- у посланнях недоречно зловживати великими літерами, оскільки прийнято вважати, що у листуванні слова, написані у верхньому регістрі з великої літери, є надзвичайно важливими;
- уникайте жартів, які у відсутності під час електронного спілкування жестів, тону голосу, можуть бути розцінені адресатом як образа;
- уникайте у електронному діловому спілкуванні скорочень та “смайликів”, вони більше підходять для спілкування з друзями та приятелями;
- у випадку використання різного роду цитат необхідно правильно їх оформляти, виділяти та вказувати автора;
- не надсилайте довгих додатків до Ваших листів;
- у разі надсилань повідомлень за кордон можуть виникати складнощі з іншими мовами, тому рекомендується писати послання латинськими літерами;
- завжди підписуйте свої електронні листи;
- відсилаючи діловий електронний лист за необхідності вкажіть, коли Ви очікуєте відповідь;
- перш ніж відправити повідомлення, необхідно кілька разів його уважно прочитати;
- правильно вказуйте адресу;
- відповідь на електронний лист прийнято давати відразу після ознайомлення з ним, якщо ж певні умови перешкоджають цьому, необхідно відповідь надіслати протягом доби;
- щоденно перевіряйте Вашу електронну пошту;
- не читайте електронної пошти інших без відповідного дозволу;
- не давайте чужої електронної адреси іншим особам без відповідного дозволу;
- якщо Ви отримали неприємне повідомлення, яке Вас обурило чи роздратовало, дайте відповідь на нього не зразу, а згодом, після ретельного обміркування;
- виявом поганих манер та непрофесіоналізму є надсилання колегам та діловим партнерам спаму;
- не використовуйте жодних безплатних локальних мереж для приватного листування;

- стежте за своєю мовою, перевіряйте правильність написання слів;
- завжди підписуйте свої електронні листи (вказуйте номер телефону, адресу електронної пошти, факс, ICQ)

Проведене компанією “Сідко ком'юнікейшнз” соціологічне опитування дало можливість визначити десять порушень правил етикету спілкування по електронній пошті, які користувачі Інтернету вважають найбільш неприємними. Відповіді розмістились у такому порядку:

1. Переадресування дурного та вульгарного жарту.
2. Детальна розповідь про особисту помилку.
3. Написання всього тексту повідомлення великими буквами.
4. Поширення пліток і чуток.
5. Обговорення питань інтимного або особистого характеру.
6. Висловлення критичних зауважень на адресу іншої особи.
7. Скарги на роботу або особистого характеру.
8. Використання електронної пошти з метою уникнення важкої розмови один на один.
9. Детальне обговорення власних або чужих хвороб чи проблем зі здоров'ям.
10. Суперечки з друзями або родичами.

Для юних користувачів Інтернету існують такі загальні правила користування:

1. Розробіть з батьками правила Вашого користування Інтернетом та дотримуйтесь їх.
2. Нікому без дозволу батьків не давайте особисту інформацію: домашню адресу, номер домашнього телефону, робочу адресу батьків, їхній номер телефону, назву й адресу школи.
3. Ніколи без дозволу батьків не розміщуйте на ресурсах мережі та нікому не надсилайте електронні копії документів, які Ви можете знайти вдома: паспорти, довідки, розписки, посвідчення, тощо.

4. Ніколи не погоджуйтесь на зустріч з людиною, з якою Ви познайомились в Інтернеті. Якщо все ж таки це необхідно, то спочатку потрібно спитати дозволу батьків, а зустріч повинна відбутися в громадському місці й у присутності батьків, чи довірених осіб Ваших батьків.
5. Не давати нікому, окрім батьків свої паролі, навіть найближчим друзям.
6. Без дозволу батьків не відкривайте повний мережевий доступ до ресурсів Вашого комп'ютера.
7. Без згоди батьків не використовуйте платні ресурси та послуги Мережі.
8. Не шукайте способів зняття чи обходу програмного обмеження Вашого доступу до ресурсів Мережі, встановленими Вашими батьками. В разі незгоди з діями батьків, чи некоректній роботі програмного забезпечення безпеки, які встановили Ваші батьки – спробуйте пояснити батькам причини Вашого незадоволення та знайти з батьками прийнятне рішення проблеми, що виникла.
9. Якщо знайдете якусь інформацію, що турбує Вас, негайно повідомте про це батьків.
10. Не відповідайте на невиховані і грубі листи. Якщо одержуєте такі листи не з Вашої вини, то повідомте про це батьків, нехай вони зв'яжуться з компанією, що надає послуги Інтернет.
11. Дотримуйтесь загальноприйнятих правил спілкування в Мережі.

Якщо Ви будете дотримуватись основних правил етикету в Інтернеті це сприятиме Вашому безпечному “серфінгу” в Мережі, розширенню можливостей для навчання, роботи, відпочинку.

Вебліографія

1. Веб-спілкування та етикет: ставлення бібліотекарів та користувачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vinobu.vn.ua/?page_id=634 – Мова: українська.
2. Веб-спілкування, етикет: безпека в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: netiquette4uth.blogspot.com – Мова: українська.
3. Заговори, щоб я тебе побачив [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://literaturayaksvoboda.blogspot.com/2011/04/blog-post.html> – Мова: українська.
4. Етикет електронної пошти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pidruchniki.ws/.../etiket_elektronnoyi_posht... – Мова: українська.
5. Інтернет з людським обличчям: гуманітарні аспекти, етикет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.crealib.org.ua/news/internet_z_ljudskim_oblichchjam_gumanitarni_aspekti_netiket/2011-03-24-7 – Мова: українська.
6. Моральний кодекс інтернетівця (нетикет) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dyvensvit.org/blogy/221-blog-omykoly-mykosovskogo/467-moralnyj-kodeks-internetivcja-netyket> – Мова: українська.
7. Нетикет – мережевий етикет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.pl.km.ua/~zosh1/paper/index.php?option=com_content&task=view&id=119 – Мова: українська.
8. Нетикет – правила мережевого етикету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dyvensvit.org/.../467-moralnyj-kodeks-inter... – Мова: українська.
9. Правила етикету при спілкуванні по електронній пошті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://festival.1september.ru/articles/587561/> – Мова: українська.
10. Правила нетикету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tochok.info/forum/lofiversion/index.php/t2445.html> – Мова: українська.

11. Правила спілкування в електронному просторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: posibnyky.vntu.edu.ua/et_/37.htm – Мова: українська.
12. Етикет електронної пошти або правила написання електронного листа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: read-best.rv.ua/news/a-28.html - Мова: українська.

**Дайджест-порадник “Netuket, або правила поведінки в
Інтернеті”
для користувачів Інтернету**

Укладач: Романюк Л. П., бібліограф ЦБС для дітей м. Львова

**Редактор: Комлєва Н. І., завідувач ВІМПТ ЦБС для дітей
м. Львова**

**Відповідальний за випуск: Галушко В.Ф., директор ЦБС для
дітей м. Львова**

